

meg az eredetileg javasolt augusztus 1-jei dátumot, amikor is Kun Béla az országot elhagyta. Felvetette még, hogy talán alkalmazni lehetne az 1868-as vagy 1895-ös évet határátkö gyanánt, a magyarországi zsidóság egyenjogúsításának és a zsidó vallás „bevett” felekezetté nyilvánításának idejét, mert nézete szerint minőségi különbséget kell tenni azok között, akik 40 vagy 50 éves korukban keresztelkedtek ki valami okból, és akik 6 vagy 7 éves korukban.¹²

A felsőházban ugyanaznap ugyanilyen szellemben beszélt a református (kálvinista) püspök, Ravasz László. Noha mellékesen megemlítette, hogy a kivételezettséget elméletileg inkább a teljes beolvadás és a magyar földön való születettség alapján kellene biztosítani, nem pedig a kikeresztelkedéstől tenni függővé, ugyanakkor hozzáfűzte, hogy a zsidóság nem vallás, hanem faj. A törvénytervezetet helyeselte, mégpedig azon az alapon, hogy biztosítani fogja a nemzet békéjét, nyugalmát és biztonságát, de ezen túlmenően még azoknak is az érdekeit szolgálja, akik ellene vannak. Szólt azokról a társadalmi és történelmi tényezőkről, amelyek a zsidókban a „nemkívánatos” tulajdonságokat kiformalták, végül leszögezte, hogy a zsidókérdés lehető legjobb megoldását a teljes asszimiláció (azaz a beolvadás nemcsak a külsőségekben, de lelkiileg is) vagy „a Magyarország határain kívül gyakorolt” cionizmus kínálja.¹³

Nagyjából ugyanígy érvelt Serédi Jusztinián bíboros, esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása, és Glattfelder Gyula csanádi püspök is. A római katolikus egyházfők felszólalásaikban nemcsak támogatásukról biztosították a törvényjavaslatot, de ami hosszabb távon ennél is lényegesebb volt, szentesítették az antiszemizmust és a különféle zsidóellenes irányzatokat. Álláspontjukkal, amelyre ezzel a törvényjavaslattal, valamint a többi zsidóellenes rendelkezéssel kapcsolatban helyezkedtek, előkészítették a talajt az 1944-es gettósítási és deportálási program végrehajtásához. A nyilvánosság előtt támogatták a megkülönböztető törvényeket, és ezzel lélektani hatást gyakoroltak a magyar népre. Részint erre vezethető vissza, hogy zsidó hithű honfitársaik szenvedéseit miért nézték oly közönnnyel a magyarországi tömegek, és hogy miért nem tanúsították a legcsekélyebb ellenállást sem, amikor 1944 márciusában a németek megszállták az országot.

A törvény előírásai. A magyar parlament mindkét házában túlnyomó többséggel, május 28-án, Horthy és Imrédy ellenjegyzésével, a 616-os javaslat törvényerőre emelkedett. Az 1938. évi XV.¹⁴ tc.-kel a magyarországi alkotmányos fejlődés meredek kanyarral letért arról az útról, amelyen 1867, ha nem 1848 óta haladt. Gyakorlati okokból az új törvényt a zsidók egyenjogúságát kimondó 1868. évi XVII. tc. kiegészítésének tün-